

УДК 327 (477+594)

ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДВОСТОРОННЬОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ Й ІНДОНЕЗІЇ

В'ячеслав Недбай

Чорноморський державний університет імені Петра Могили
Україна, 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10
e-mail: nedbay@ukr.net

В умовах жорсткої кризи системи регіональної безпеки Україна потребує нових надійних політичних та економічних партнерів. Досить перспективним у цьому контексті є субрегіон Південно-Східної Азії, держави якого у постбіполярну добу не лише стали активними геополітичними гравцями на світовій арені, але й продемонстрували значне економічне зростання. У цьому контексті важливим для України є приклад Індонезії, відносно молодій державі, потенціал співробітництва з якою ще не розкритий повною мірою та може стати основою для налагодження більш тісних політичних та економічних взаємозв'язків.

Вітчизняні дослідники приділяють даній проблематиці недостатньо уваги, розглядаючи в основному відносини України з Індонезією лише у контексті співробітництва нашої держави з АСЕАН [1]. Тому метою даного дослідження є аналіз розвитку двостороннього співробітництва Індонезії та України у політичній, дипломатичній, економічній та інших сферах.

Історія співробітництва двох держав почалася ще під час боротьби Індонезії за незалежність. Українська Радянська Соціалістична Республіка у складі СРСР, яка була в ті роки непостійним членом Ради Безпеки ООН, офіційно підтримувала прагнення індонезійського народу на самовизначення, про що свідчить, наприклад, лист глави делегації Д.З. Мануїльського від 21 січня 1946 р., в якому він звернув увагу голови Ради Безпеки на становище в Індонезії: «Як відомо, у цій країні протягом кількох місяців ведуться спрямовані проти місцевого населення військові дії, в яких беруть участь як регулярні англійські війська, так і ворожі японські збройні сили». Після цього делегація УРСР внесла на розгляд Ради Безпеки

пропозицію провести розслідування та вжити передбачених Статутом ООН заходи для усунення такого становища. Ще однією пропозицією української делегації стало створення спеціальної комісії у складі представників СРСР, США, Китаю, Англії та Нідерландів, яка повинна була на місці обстежити ситуацію та вжити відповідні заходи для встановлення миру у цьому регіоні [2]. У результаті втручання Організації Об'єднаних Націй Індонезія офіційно проголосила свій суверенітет у 1949 році.

Новий етап у відносинах двох держав розпочався 28 грудня 1991 р., коли Індонезія визнала незалежність України [3]. А вже у 1992 р. між двома державами були встановлені дипломатичні відносини, про що зазначалось у Спільному комюніке. Серед інших положень у документі наголошувалось, що «сторони досягли домовленості розвивати свої відносини на основі принципів рівноправності держав, поважання права народів на самовизначення, незалежності та суверенітету, територіальної цілісності та невтручання у внутрішні справи одна одної у відповідності зі Статутом ООН» [4].

На виконання даної угоди у 1994 р. у Києві розпочало роботу Посольство Індонезії в Україні, а у 1996 р. наша держава відкрила своє посольство у Джакарті. Взагалі 1996 рік став досить насиченим на політичні знакові події у сфері співробітництва України та Індонезії. Так, наприклад, у лютому 1996 р. Міністр закордонних справ України Удовенко Г.Й. відвідав Індонезію з офіційним візитом, а у квітні Президент України Кучма Л.Д. зустрівся з Президентом Індонезії Сухарто Х.М. та Віце-президентом Сутрісно Т. У липні 1996 р., під час офіційного візиту до України Міністра оборони і безпеки Індонезії Суджарата Е., були проведені зу-

стрічі з Президентом України, Прем'єр-міністром, Міністром закордонних справ і Міністром оборони України [5].

У результаті інтенсифікації політичного діалогу між країнами 11 квітня 1996 р. була підписана Спільна декларація про принципи відносин і співробітництво між Україною та Республікою Індонезія, в якому зазначалося, що держави зобов'язуються розвивати «дружні відносини у відповідності з принципами Статуту Організації Об'єднаних Націй, суверенітету, рівності, поваги до територіальної цілісності та політичної незалежності, невтручання у внутрішні справи, основних прав і свобод людини, мирного вирішення всіх спірних питань та загальноприйнятих принципів міжнародного права». У документі також зазначалися основні напрями майбутнього співробітництва, серед яких можна виділити наступні:

- заохочення контактів і зв'язків між громадянами та суспільними організаціями двох держав;

- розвиток широкого співробітництва у галузях промисловості, інвестування, торгівлі, освоєння природних ресурсів, науки, технологій і транспорту на основі взаємної вигоди;

- сприяння тісному співробітництву між діловими колами Індонезії та України;

- розширення широкомасштабне співробітництва у галузі мистецтва, освіти, засобів масової інформації, спорту та туризму шляхом обміну вченими, студентами й іншими представниками культур двох країн;

- інтенсифікація торговельних відносин і співробітництва у галузі захисту прав людини, включаючи право на розвиток;

- заохочення контактів між представниками виконавчої, законодавчої та судової влади: консультації між Главами держав, Міністрами Закордонних Справ та іншими членами Урядів або їх представниками для обговорення питань, що становлять обопільний інтерес;

- підтримка Республікою Індонезія здійснення економічних і політичних реформ в Україні, спрямованих на побудову демократичного суспільства та повну інтеграцію нашої держави до світового співтовариства [6].

Іншим важливим документом, що був пі-

дписаний того ж дня, стала Торговельна угода між Урядом України та Урядом Республіки Індонезія, в якій були викладені основні домовленості щодо розширення співробітництва двох держав у сфері міжнародної торгівлі; підтримка участі суб'єктів економічної діяльності у виставках, місіях і семінарах, що організовуватимуться в обох країнах; надання режиму сприяння у сфері торгівлі, який стосується митних правил і зборів щодо експорту та імпорту товарів [7].

Слід зазначити, що за роки політичного співробітництва договірно-правова база відносин Індонезії та України була значна розширена і на сьогодні складається більше ніж з 20 документів, серед яких, окрім вищезазначених хотілось би виділити:

- Угоду про сприяння та захист інвестицій (11 квітня 1996 р.);

- Угоду про повітряне сполучення (11 квітня 1996 р.);

- Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством оборони України та Міністерством оборони і безпеки Республіки Індонезія щодо співробітництва у галузі озброєнь і військової техніки, матеріально-технічного забезпечення та технічної допомоги (8 липня 1996 р.);

- Протокол про консультації та співробітництво між Міністерством закордонних справ України та Міністерством закордонних справ Республіки Індонезія (10 березня 2003 р.);

- Угода про співробітництво між містами-побратимами Києвом і Джакартою (21 червня 2007 р.);

- Меморандум про взаєморозуміння між Державною службою фінансового моніторингу України та Центром аналізу повідомлень про фінансові операції Республіки Індонезія щодо співробітництва у сфері обміну фінансовою інформацією, пов'язаною з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом і фінансування тероризму (10 липня 2012 р.) [8].

Що стосується основних перспективних галузей співпраці, то в аналітичній доповіді Національного інституту стратегічних досліджень «Пріоритетні питання політики України щодо країн Азії» були зазначені наступні напрями: проектування, будівництво, реконструкція та модернізація металургій-

них, енергетичних, видобувних підприємств; співробітництво у сфері дослідження та мирного використання космосу; військово-технічне співробітництво; проектування, будівництво та модернізація машинобудівних і нафтопереробних підприємств; розробка та будівництво нафто- і газопроводів; геологічна розвідка; будівництво морських портів; торговельне судноплавство; суднобудування [9].

Колишній Надзвичайний і Повноважний Посол Індонезії в Україні пані Нінінг Сунінгсіх Рохадіат в інтерв'ю виданню «Україна дипломатична» у свою чергу виділила як найбільш значущі події у галузі співробітництва двох держав створення спільної індонезійсько-української комісії з питань економічного та технічного співробітництва, спільні консультативні зустрічі сторін для обговорення політичної сфери та підписання у 2008 р. Рамкової угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Індонезія про співробітництво у сфері дослідження та використання космічного простору у мирних цілях [10]. Це свідчить про інтенсифікацію не лише політичного та дипломатичного діалогу, але й співробітництва у технічній сфері. Продовжується співпраця між відповідними установами й інститутами України та Індонезії у галузі дослідження та використання космічного простору, співробітництва у галузі ядерної енергетики та розширення контактів в аерокосмічній галузі, зокрема, підготовки відповідних наукових та інженерних кадрів в Україні, а також залучення професорсько-викладацького складу ВНЗ України для навчання фахівців Індонезії.

Але економічні відносини Індонезії та України наразі розвиваються не так динамічно, можна прослідкувати навіть значний спад у сфері зовнішньої торгівлі двох держав. Так, за даними Держкомстату України у 2010 р. двосторонній товарообіг склав 762 млн. дол. США, у 2013 р. – 763,8 млн. дол. США. Але вже у 2014 р. цей показник знизився і складає лише 555,6 млн. дол. США. Це пов'язано, по-перше, із відсутністю даних по тимчасово окупованим територіям Автономної Республіки Крим і міста Севастополя. По-друге, криза на Сході України значно вплинула на експорт нашої дер-

жави, так як раніше Україна експортувала переважно чорні метали (94% усього експорту), видобуток яких обмежила ескалація військового конфлікту. Зменшення імпорту індонезійських товарів в Україну відбулось за рахунок скорочення поставок нікелевої руди та пальмової олії, що було заборонено урядом Індонезії [11].

Реальна можливість змінити дану ситуацію та вивести економічне співробітництво двох держав на якісно новий рівень з'явилася у 2016 р., коли Індонезія визнала Одеську прикордонну державну контрольно-токсикологічну лабораторію такою, що відповідає індонезійській системі контролю за безпечністю та якістю харчових продуктів. Це дозволить нашій державі постачати до Індонезії свіжу продукцію рослинного походження, що значне розширить товарообіг між країнами [12].

На останок серед нещодавніх подій, які яскраво демонструють подальше зближення двох держав, не можна не відмітити підтримку Республікою Індонезія у ході 68-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН проекту резолюції «Територіальна цілісність України» 27 березня 2014 р. та у рамках 194-ї сесії Виконавчої Ради ЮНЕСКО проекту резолюції «Моніторинг з боку ЮНЕСКО ситуації в Автономній Республіці Крим» 10 квітня 2014 р., що свідчить про дипломатичне та політичне сприяння нашій державі з боку Індонезії. А у грудні 2015 р. Міністр закордонних справ Республіки Індонезія Різал Рамлі офіційно заявив про намір скасувати візи для громадян деяких держав, у тому числі й України, що може започаткувати новий етап у взаємовідносинах двох держав [13].

Отже, можна зробити висновок, що українсько-індонезійські відносини мають великий потенціал, який ще не розкритий у повній мірі, або розкритий досить нерівномірно. Наприклад, дипломатичні та політичні відносини двох держав характеризуються значною активністю: велика кількість підписаних документів, угод, комюніке, спільних декларацій (особливо після відкриття посольства у 1996 р.); регулярні зустрічі на вищому та найвищому рівнях; підтримка одна одної під час прийняття важливих рішень у межах ООН. Динамічно розвиваються також відносини Індонезії та України у науково-

технічній та культурно-гуманітарній сферах. Але особливу увагу слід звернути на можливості розширення та диверсифікації спектру торговельно-економічного співробітництва, що є одним із найбільш перспективних напрямків зовнішньої політики України у Південно-Східній Азії на сьогоднішній день.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Особливості та потенціал співпраці України з країнами АСЕАН / Я.Б. Турчин // Гілея: науковий вісник. – 2014. – Вип. 80. – С. 395-398.
2. Жеребчук С.В. Проблеми здобуття незалежності Індонезією та роль УРСР у цьому процесі / С.В. Жеребчук // Науковий вісник Дипломатичної академії України. Вип. 17. Зовнішня політика і дипломатія: погляд із XXI століття / За заг. ред. Б.І. Гуменюка, В.Г. Ціватого. – К., 2011. – С. 178.
3. Шолох Я.Л. Республіка Індонезія / Я.Л. Шолох [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2005. – 672 с. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Indonezija>
4. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Індонезією від 11 червня 1992 р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/360_001
5. Політичні відносини між Україною та Індонезією. Хроніка українсько-індонезійських двосторонніх контактів [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Посольства України в Республіці Індонезія. – Режим доступу:

<http://indonesia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-id/diplomacy>

6. Спільна декларація про принципи відносин і співробітництво між Україною і Республікою Індонезія від 11 квітня 1996 р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/360_003
7. Торговельна угода між Урядом України та Урядом Республіки Індонезія від 11 квітня 1996 р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/360_728
8. Політичні відносини між Україною та Індонезією. Хроніка українсько-індонезійських двосторонніх контактів [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Посольства України в Республіці Індонезія. – Режим доступу: <http://indonesia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-id/diplomacy>
9. Пріоритетні питання політики України щодо країн Азії. Аналітична доповідь / А.З. Гончарук, О.К. Микал, А.М. Кобзаренко. – К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 2011. – С. 26.
10. Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Індонезія в Україні пані Нінінг Сунінгсіх Рохадіат // Україна дипломатична. – 2012. – Вип. 13. – С. 801-811.
11. Експорт-імпорт товарів за країнами світу за 2014 рік [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
12. Індонезія визнала українську дослідну лабораторію з продовольчої безпеки [Електронний ресурс] // Міністерство аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/20385>
13. Для українців скасувала візи приваблива Індонезія [Електронний ресурс] // Туристичний сайт IGotoWorld. – Режим доступу: http://ua.igotoworld.com/ua/news/672_dlya-ukrainceev-otmenila-vizy-indoneziya.htm

Недбай Вячеслав *Історія, сучасний стан і перспективи розвитку двостороннього співробітництва України й Індонезії*

У статті проаналізована історія становлення двосторонніх відносин Індонезії та України. Висвітлені основні напрямки співробітництва двох держав на сучасному етапі. Проаналізовано двосторонні документи, на яких базується співробітництво країн. Надаються деякі прогнози та рекомендації щодо подальшого розвитку відносин.

Ключові слова: Індонезія, Україна, Південно-Східна Азія, двостороннє співробітництво

Недбай Вячеслав *История, современное состояние и перспективы развития двустороннего сотрудничества Украины и Индонезии*

В статье проанализирована история становления двусторонних отношений Индонезии и Украины. Освещены основные направления сотрудничества двух государств на современном этапе. Проанализированы двусторонние документы, на которых базируется сотрудничество стран. Предоставляются некоторые прогнозы и рекомендации по дальнейшему развитию отношений.

Ключевые слова: Индонезия, Украина, Юго-Восточная Азия, двустороннее сотрудничество

Nedbay Vyacheslav *History, current state and prospects of bilateral cooperation between Ukraine and Indonesia*

This article deals with diplomatic, political, economic, trade relations, relations in the fields of scientific, technical, cultural and humanitarian cooperation between Indonesia and Ukraine. It reviewed the history of the bilateral relations formation. The most important joint declarations, communiqués, agreements and other documents are discussed in details. The basic directions of cooperation between the two countries today are analyzed. The most significant events in recent years are described. Some available forecasts and recommendations for further development of relations are underlined.

Keywords: Indonesia, Ukraine, South-East Asia, bilateral cooperation

Рецензенти:

Димчик Рафал, доктор історії, ад'юнкт
Шкляж Й.М., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 11.03.2016 р.